

Yayın Adı Milliyet
Referans No 19797122
Renk Renkli

Yayın Tarihi 28.10.2012
Etki Olumlu
STxCM 42,00

Küpür Sayfa 1
Tiraj 139325
Sayfa 1

**MİLLİYET İLE
PAZAR KEYFİ**

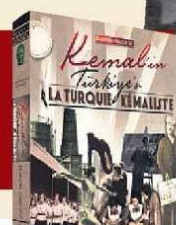
**Cumhuriyet'in
89'uncu yılında**

KEMAL'in TÜRKİYE'si

Batılılara Yeni Türkiye'yi anlatmak için yayımlanan "La Turquie Kémaliste" (Kemalist Türkiye) dergileri o dönemde neyi hedeflemişti?

İki dünya savaşı arasında 'Cumhuriyet kültürü'nü görsel bir şölenle anlatan derginin yayınlarını günümüz uzman ve akademisyenleri nasıl yorumluyor?

**Lütfi Tınc'ın
hazırladığı
yazı dizisi
bugün 14'te**

Yayın Adı Milliyet
Referans No 19797122
Renk Renkli

Yayın Tarihi 28.10.2012
Etki Olumlu
STxCM 464,00

Küpür Sayfa 2
Tiraj 139325
Sayfa 2

Bugünün bilgileriyle Mustafa Kemal'in Türkiye'si

"Kemalist Türkiye'nin serivenine, Birinci ve İkinci Dünya savaşları arasındaki Türkiye'nin seriveni gözüyle de bakılabilir. Bu dönemin özellikleri, bizzat bu dönemi şekillendirmiş insanların kalemlerinden izlendiğinde, ilginç sonuçlar ortaya çıkacaktır. İşte, 1934'ten 1948'e kadar, dönemin Matbuat Umum Müdürlüğü tarafından, o yılların evrensel diliyle, Fransızca olarak yayımlanan 'La Turquie Kemaliste' / 'Kemalist Türkiye' dergileri de, Kemalist rejimin; tarımdan şehirciliğe, ulaşımdan madencilığa, eğitime kadar

sanatları, her alandaki hamlelerini ortaya koyar. Ama bu yayının sayfalarındaki makalelere, yarım asırdan fazla bir zaman diliminin ardından ve günümüz uzmanları gözüyle bakabilmek, yani bugünün bilgileriyle 'Kemalist Türkiye'yi mesafeli bir biçimde değerlendirmek, daha da ilginç sonuçlar ortaya koyacaktır. İşte bu da, kısa bir süre önce **Boyut** Yayınları arasında yer alan, 'Bugünün Bilgileri ile Kemal'in Türkiye'si - La Turquie Kamaliste' adlı kitabın öyküsüdür.

Kemalizmi dünyaya bu dergiyle anlattık

1934 yılında Cumhuriyet Türkiye'si'nin İçişleri Bakanlığı uluslararası kamuoyunda tanıtım ve propaganda için 'La Turquie Kemaliste' dergisini çıkarmaya başladı

Dönemin evrensel dili Fransızca yayımlanan dergi, 1948'e kadar Kemalist Türkiye'nin uluslararası kamuoyuna hitap eden sesi oldu

Cumhuriyetin 'dünya turu'

Genç Cumhuriyet rejiminin onuncu yılı, sınırları Lozan Antlaşması ile çizilmiş 'Yeni Türkiye'nin hemen her köşesinde, devletin yolunu çabalarıyla kutlamış, Anadolu insanının bir 'ulus' oluşturma çabası, 'yedi düvele' gösterilmek istenmiştir.

Cünkü uluslararası düzeye Türkiye, 1930'ların dünyasında, belirli bir yalnızlığa itilmiş durumdaydı. Ayrıca bazı Avrupa devletleri, sistematik bir dezenformasyon politikasıyla, kendi kamuoyları üzerinde farklı bir Türkiye imajı yaratmak istiyorlardı. Bu imaj, Atatürk Türkiye'sinin Sovyetler Birliği ile ilişkileri konusunda, gerçekçi tam olarak yansıtmayan bir 'sıkı fikilik' havasının varlığını ispatlama peşindeydi.

Bunun da ötesinde, 1930'ların dünyasında, Avrupa ülkelerinde, İtalya ve Almanya'da beliren siyasi buhran kırptırı, Türkiye'yi de uluslararası ilişkileri gözden geçirme noktasına getiriyordu. İşte bu çerçevede, Haziran 1934'te, komşu ülke İran'ın lideri Şehinşah Rıza Pehlevi'nin uzun Türkiye ziyareti ve Eylül 1936'da Türk-İngiliz ilişkilerinin yeni bir döneme girmesi, Cumhuriyet yöneticilerinin çabalarıyla gerçekleşen önemli gelişmelerdi.

Özellikle büyük Britanya Kralı VIII. Edward'ın, Atatürk'ün daveti üzerine Eylül 1936'daki İstanbul ziyareti, 'tarihi bir barışma' olarak, büyük bir simgesel öneme sahipti. Artık Birinci Dünya Savaşı ve sonuçları çok geride kalmış, İkinci Dünya Savaşı'nın rüzgarları kendini hissettirmiş olmuştur.

Böylesi bir uluslararası konjonktür, on yıl önce yeni bir rejimin ilk temel taşlarını oturtmaya başlamış Genç Cumhuriyet yöneticilerinin, kendilerini dünyaya anlatmaklarını gerektiriyordu. 'La Turquie Kemaliste' / 'Kemalist Türkiye' dergisi, bu ihtiyacı bir sonucu olarak ortaya çıktı.

TÜRKİYE'de, değişik dönemlerin farklı kolları altında, 'Kemalizm' sözcüğüne farklı anlamlar yüklenmiştir. Bugün de, daha yaygın bir biçimde, 'Atatürkçülük' olarak tanımlanan 'Kemalizm' kavramı, aslında 'Kuvayı Milliye' yıllarının mirasıdır.

Kurtuluş Savaşı döneminde, İngiliz istihbarat raporlarından Lord Curzon'un yazışmalarına ya da Başbakan Lloyd George'un İngiliz Parlamentosu'nda yaptığı konuşmalara kadar, Türklerden hep 'Kemalistler' diye söz edilir.

Kastedilen, Ankara Hükümeti, milli güçler ve Mustafa Kemal'in önderliğindeki siyasi hareketidir. Daha sonraları Anglosakson dünyasının siyaset bilimcileri, dönemin 'Yeni Türkiye'sine ilgi duyan Avrupalı yazarlar hep 'Kemalist Türkiye'den söz ederler. Uluslararası kamuoyu, Osmanlı sonrası Türkiye'yi tarif etmek için, ülke adının önüne hep bu sıfatı ekler. Yeni ülke, 'La Turquie Kemaliste' (Kemalist Türkiye) ya da 'Kemal'in Türkiye'si' diye anılır.

İşte bu çerçevede, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin İçişleri Bakanlığı'na bağlı Matbuat Umum Müdürlüğü, 1934'te yayına başladı uluslararası tanıtım ve propaganda dergisinin adını da, 'La Turquie Kemaliste' (Kemalist Türkiye) koyacaktır.

Derginin kapsakları tarandığında ise, 'La Turquie Kemaliste' adıyla başlanan yayının altıncı sayıdan yirminci sayıya 'La Turquie Kamaliste' biçimini aldı; Aralık 1937 tarihli 21-22'nci sayıdan başlayarak, yeniden 'La Turquie Kemaliste' e döndüğü ve Mart 1948 tarihli kırk dokuzuncu sayı dahil 'La Turquie Kemaliste' adının muhafaza edildiği görülür. Yani toplam 38 sayıdan oluşan dergi külliyatının Haziran 1935'ten Aralık 1937'ye kadar süren iki buçuk yıl boyunca, 14 sayı 'La Turquie Kamaliste' adıyla yayımlanmıştır.

Ne olmuştur da, döneminin dünya kamuoyuna seslenen böylesi bir yayının adıyla oynanmıştır?

Kemal, Kamal meselesi

Bu dönem, Türkiye'de 'Dil Devrimi'nin en ateşli dönemi ve bu nedenle, 'Kamalist' sözcüğü de, birçok yayında olduğu gibi, bir süre 'La Turquie Kemaliste' in kapagında da hükümünü sürdürür. Mustafa Kemal Atatürk 1935 yılında, 'Dil Bayramı' vesilesiyle yayımladığı telgrafta imzasını 'Mustafa Kamal' olarak atar. Dilde özleştirilmenin, Öz Türkçe çabalarının bu en yoğun döneminde, Yusuf Ziya Özer ve Naim Hazım Ülkü Onat, 'Kemal' adının Arapçadan gelme olduğunu ve Türkçe karşılığının 'Kamal' olması gerektiğini savunarak, Atatürk'ü ikna etmişlerdir. Naim Hazım Ülkü Onat (1889-1953), 'Cumhuriyet Gazi Mustafa Kemal' e 'Atatürk' soyadını vermesini teklif eden önemli bir dilcidir. Yusuf Ziya Özer (1870-1947) ise, Türk Dil Kurultayı çalışmalarına katılan hukuk kökenli bir bilim insandır.

Bir 'düşünce sistemi' olarak da, Kemalizm, yine 'Kemalizm' versiyonuyla ilk kez, Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1935'te, 9-16 Mayıs tarihleri arasında toplanan Dördüncü Kurultay'ında karşımıza çıkar. Bu kurultayda kabul edilen '1935 Programı'nın giriş bölümünde, 'Altı Ok' ilkeleri ayrıntılı bir biçimde ele alındıktan sonra, 'Partinin güttüğü bütün bir esaslar, Kemalizm prensipleridir' denilecek ve 'Kemalizm' kavramı, Mustafa Kemal Atatürk'ün de katıldığı bu kurultayda, ilk kez resmi olarak tanımlanacaktır...

'Kemalist Türkiye' dergisi tanıtım sayılarında İzmir Fuarı ve Sümerbank'ın yeni yerlere ilk dünya savaşları arasındaki Türkiye'yi Batılılara anlatmayı hedefledi.

Dergide 1934'ten 1948'e kadar geçen 14 yıllık süreçte, Kemalist Türkiye'nin her yerinde yaşanan büyük değişimler, zengin bir yazar yelpazesiyle uluslararası kamuoyuna duyuruldu.

Sonra aradan yıllar geçecek ve Haziran 1943'teki Altıncı Büyük Kurultay'da Cumhuriyet Halk Partisi, 'Kemalizm prensipleri...' kavramını programdan çıkaracaktır. Ama neyse ki, bu kez, Türkiye Cumhuriyeti'nin en uzun ömürlü propaganda ve tanıtım yayını 'La Turquie Kemaliste' dergisinin adı değişmeyecektir!

En uzun ömürlü tanıtım yayını

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin 'en uzun ömürlü' olduğu kadar, 'en kapsamlı' da diyebileceğimiz bu tanıtım yayını aslında, iki dünya savaşı arasındaki Türkiye'yi Batılılara anlatmayı hedefler. Bu uzun soluklu yayının sayfaları arasında, bugünün bilgileriyle dolaylı olarak, Türkiye'nin iki savaş arasındaki dönemine ilişkin ilginç sonuçlar ortaya çıkar.

1934'ten 1948'e uzanan ve o yılların Cumhuriyet Türkiye'si'nin yaşama göre, epey uzun sayılabilecek bir zaman diliminde, o dönem evrensel diliyle, Fransızca olarak yayımlanan 'La Turquie Kemaliste' dergisi, çok zengin bir yazar yelpazesiyle uluslararası okurlarına seslenir.

Oyle ki, Fahri Rifki Atay, Burhan Belge, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi 'demirbaş' yazar kadrosunun ötesinde, 'La Turquie Kemaliste' in makaleleri; Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün kurucu rektörü Or. Prof. Dr. Friedrich Falke'den Necip Fazıl Kısakürek'e, Dolmabahçe'deki İnönü Stadı'nın mimarı Paolo Vietti-Viol'i'den, Türkiye'de ilk hasare ilacı fabrikasının kuruluşunu sağlayan ziraatçı Nihat Iyrböz'e, çok farklı alanlardan yerli ve yabancı imzalar taşı.

Bu yabancı isimler arasında, Atatürk'ün 1933'deki 'Üniversite Reformu' sürecinde Türkiye'ye yerleşmiş ve çoğu Hitler Almanyası'ndan kaçan mülteci bilim insanları dışında, farklı sahsyet de yer alır. 'Ankara' adlı kitabın yazarı Avusturyalı diplomat Norbert von Biehoff, uluslararası pazar ekonomileri uzmanı Fransız tüccar Charles Guéire, Pierre Devambez ya da Albert Gabriel gibi mimar ve arkeologlar, Amerika Bizans Enstitüsü'nün (1930) kurucu başkanı Prof. Thomas Wittenmore bu kişiler arasındadır...

Söz konusu bu yabancılarda aslında Türkiye'ye dışardan değil içeriden bakın insanlardır. Az ya da çok, Türkiye'de yaşamaları ve genç Cumhuriyet Türkiye'sinin kuruluşu dönemini çabalarının içinde, bir şekilde yer almışlardır.

Yerli imzalarla gelince; iki farklı kısımdan isimlerle karşılaşmışız görürüz. Derginin kurucusu Vedat Nedim Tor ve onun yakın çevresinde yer alan Burhan Belge, Fahri Rifki Atay gibi, Cumhuriyet rejimini savunma ve hatta Milli Mücadele günlerinden beri Mustafa Kemal'in yanından sık tutan aydınlar. Bir de Osmanlı'nın son yıllarında yetişmiş ama Kemalist rejimi savunan, Cumhuriyet Türkiye'si'nin kuruluşu hamlelerine omuz veren 'eski kuşak' aydınlar...

Yeni Türkiye dünyaya nasıl tanıtıldı?

YARIN: Yeni Türkiye dünyaya nasıl tanıtıldı?